

JAN FABRE

DE TIJD, 3 mai 2014

Breïnbespiegelingen

De marmeren breïnsculpturen van **Jan Fabre** vormen een apotheose van zijn jarenlange fascinatie voor wetenschap. De even persoonlijke als universele boodschap luidt ook hier: 'Zonder fantasie geen erectie.'

EXPO
TOM PEETERS

Do we feel with our brain and think with our heart? is na een carrière van 35 jaar niet alleen de naam van Fabres eerste solotentoonstelling in een Brusselse galerie. Het is ook de titel van een film die op ludieke wijze een ernstig gesprek opvoert tussen Fabre en de Italiaanse neurobioloog Giacomo Rizzolatti over de geheimen van ons brein.

Maar het is vooral een vraag waarop de kunstenaar bevestigend moet antwoorden. 'Natuurlijk! Mijn werk gaat precies over die consilience. Ik ben geen multimedia-artiest of hybride kunstenaar, nooit geweest. Ik ben een consiliëntiekunstenaar.' Waarmee hij bedoelt dat hij het zijn plicht vindt om kennis over het menselijk gedrag - bewuste én onderbewuste - uit verschillende terreinen van de samenleving met elkaar te verbinden en uit te wisselen.

Het menselijk lichaam is daarbij altijd een van zijn meest prominente onderzoeksterreinen geweest. Hij bestudeerde de huid, het skelet, de organen en de lichaamsvochten, als beeldend kunstenaar maar ook als performer en met zijn theatergezelschap Troubleyn. Zo is hij, onder meer na een begeesterende ontmoeting met de eerder genoemde Rizzolatti vijf jaar geleden op een breïncongres in Oostende, uiteindelijk ook bij het menselijk brein beland.

Behalve de première van de film toont de expo in Galerie Daniel Templon tekeningen en sculpturen rond hetzelfde thema. Die laatste zijn overwegend gemaakt van wit marmer uit Carrara. Er spreekt respect uit voor wat Fabre ons meest sexy orgaan noemt. 'Zonder fantasie, geen erectie, noch schoonheid', zegt hij.

Persoonlijke associaties die eerder in zijn oeuvre aan bod kwamen, zijn ook hier overvloedig aanwezig. Ze gaan nu een dialoog aan met de objecten die hij zag tijdens experimenten in het laboratorium van Rizzolatti in Parma. Het voedsel dat de aan elektroden vastzittende labapjes te eten kregen, is niet alleen een prima match voor Fabres krioelende, semi-geheime insectenwereld. Het verbeeldt ook het half speelse, half serieuze vraaggesprek dat hij met de neurobioloog voerde.

Die geniet wereldwijde erkenning voor de ontdekking van de spiegelneuronen, zenuwcellen in ons brein die volgens hem gelieerd zijn met gevoelens als empathie en imitatie. Fabre ziet de poëzie in zijn werk. 'Eigenlijk verklaart hij waarom je als kijker vanuit je zetel meeleeft bij een voet-

balmatch. Het besef dat imitatie de hoogste vorm van intelligentie is en dat we misschien ooit gaan begrijpen wat zich afspeelt in ons lichaam, is een immense stap in de wetenschap en in de interpretatie van ons mens-zijn.'

Over het muurtje

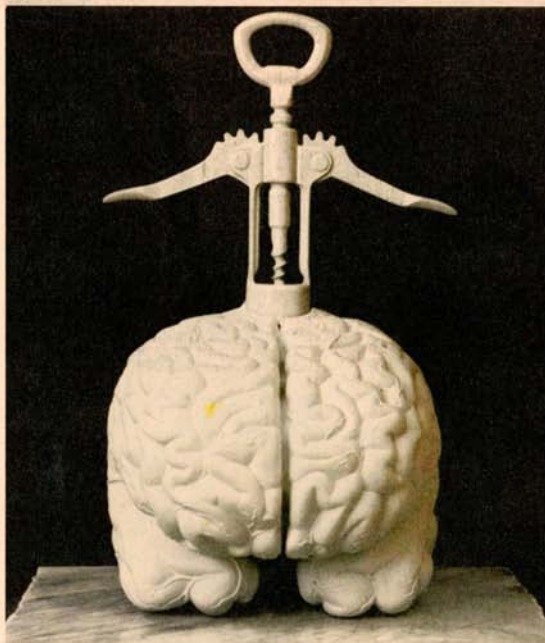
Fabre liet zich altijd al meer inspireren door wetenschappers dan door kunstenaars. 'Als jonge gast kreeg ik via mijn vader en mijn nonkel de boeken van Jean-Henri Fabre en raakte ik gefascineerd door de planeten die insecten zijn. De mensen wilden naar Mars en naar Venus, maar ze leefden tegelijk tussen dieren waar ze amper iets van begrepen. Die geheime insectenwereld was in de late jaren zeventig voor mij al een manier om over het muurtje te gaan kijken en me af te vragen: 'Wat gebeurt daar?'

Die uitwisseling tussen wetenschap en kunst, waarbij Fabre geregeld op zoek ging naar raakvlakken, is een constante geworden in zijn werk. 'Het verband tussen een goede wetenschapper en een goede kunstenaar is dat ze allebei de sprong in het onbekende durven te wagen. Een wetenschapper die dat niet durft, is een boekhouder. Falen is daarbij toegelaten, aangewezen zelfs, want ook dat falen heeft poëzie in zich. Als je durft te falen, ben je geen boekhouder meer. Ontstaat de interessantste kunst niet door iets te imiteren, te falen en vervolgens uit te komen bij iets origineels?'

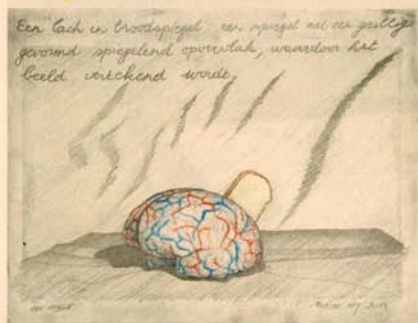
Dat originele zit bij Fabre vaak in het raakvlak met het persoonlijke. Neem nu de schaar die in een van de tentoongestelde werken als een kruis het brein doormidden knipt. 'Ze stamt uit een spirituele traditie', zegt de kunstenaar. 'Mijn moeder had er altijd één onder de mat liggen. Om de slechte geesten buiten te houden. In mijn sculpturen transformeert de schaar op een bepaald moment in een kruis, een levensboom, een ster.'

Denken over het brein is bij Fabre sowieso gerelateerd aan een hoogst persoonlijke ervaring. 'Ik heb twee keer in coma gelegen. Het enige dat ik me ervan herinner, is de witte, melkachtige tunnel. Het marmer dat ik de voorbije jaren wel vaker gebruik, staat voor die onbekende witte weg, die ik associeer met de brug van het leven naar de dood. Het symboliseert de moedermelk en een maagdelijke staat van zijn.' Om dat post-mortemstadium van het leven te illustreren, was uiteraard alleen het witte goud uit de marmergroeven van Carrara geschikt.

'Do we feel with our brain and think with our heart?' loopt tot 31 mei in Galerie Daniel Templon in Brussel. www.danieltemplon.com

© ANGELOS, PHOTOSPAT VERBRUGGEN

Vanuit zijn comateuze ervaringen associeert Jan Fabre het witte marmer met de brug van het leven naar de dood.

© ISABELLEARTHUIS

Think-and-feel

De spil van de expo in de Brusselse Galerie Daniel Templon is de avant-première van de performancefilm 'Do we feel with our brain and think with our heart?' Daarin voeren de kunstenaar Jan Fabre (55) en de vermaarde Italiaanse neurofysioloog Giacomo Rizzolatti (77) een dialoog over het brein, empathie en imitatie. Fabre zet het onderzoek van Rizzolatti voort in marmer en maakt verrassende associaties met zaken die Rizzolatti in zijn experimenten gebruikt: voorwerpen, fruit of voedsel.